

Jméno a příjmení: Eliška Maršíková

Věk: 15 let

Název školy: Střední odborná škola DRTINOVA ,
Drtinova 3, Praha 5 150 00

Název práce: Příběh ztichlého budíku

Vyučující dějepisu: Mgr. Ilona Borovcová

Příběh ztichlého budíku

Občas přemýšlím nad tím, co museli cítit lidé, kteří se stali oběťmi nelidských nacistických rasových zákonů. Jak strašný pro ně musel být pocit každodenní nejistoty co přinese zítřek, jestli život, či smrt! Jak ponižující a degradující pro ně muselo být stigma žluté Davidovi hvězdy, stigma člověka druhého řádu. Nečekané kontroly a neopouštějící myšlenka, že jen špatná nálada někoho, kdo si říká rouhavě „nadčlověk“ jeho špatná snídane, oběd či večere někoho může dnes rozhodnout o transportu do továrny na smrt. Nelze si to představit, natož připustit, že něco takového existovalo. Ale existovalo.

Byla jsem malá holka a jezdila jsem za svojí babičkou a dědečkem do jejich domku v jihočeské vesničce. V obývacím pokoji stál na kredenci veliký černý budík, na kterém bylo při každé mé návštěvě deset hodin. Jednou jsem to již nevydržela a zeptala se dědy, proč má na skříni rozbitý budík. Odpověděl mi, že není rozbitý, jen není natažený. To mi neměl říkat, protože jsem ho od té doby otravovala s tím, aby ho natáhl. Chtěla jsem slyšet jak tiká a zvoní. Ačkoli byl můj děda věčně usměvavý, při mých dotazech zvažněl. Bylo na něm znát, že mi nechce vyhovět, ale neví jak mě vhodně odmítnout. Pokaždé se vymluvil nějakou naléhavou činností např.: „Teď ne, musím nakrmit králíky“, nebo :„Teď ne, musíme pomoci babičce s obědem“.

Byl letní podvečer, tiše přicházel soumrak a můj děda seděl u stolu a pil čaj. Byla jsem už vykoupaná a připravená jít spát. Můj taťka seděl s dědou u stolu a povídali si spolu o Praze. Moc jsem jim nerozuměla, zaslechla jsem, jak říkali „Za protektorátu „ a „heydrichiáda“. Zajímalo mě, o čem si povídají tak jsem se zeptala: „Dědo, ty jsi byl ve válce?“. Děda se usmál a odpověděl : „To víš že ne, ale prožil jsem válku“. A pak začal vyprávět.

„Když mi bylo dvacet let, šel jsem do Prahy za prací. No, nediv se, v chalupě nás bylo osm dětí a já byl vyučený zámečnick. Práce moc nebylo a hrozilo mi, že budu muset do rajchu“. Zeptala jsem se : „ A to bylo co?“. Děda se napil z hrnku a odpověděl: „Do rajchu, do Německa. Každého mladého chlapa bez práce tam poslali a to se mi nechtělo. Poradili mi, ať jdu do Prahy do továrny a když budu mít práci tam, tak se tomu vyhnu. Tak jsem tam odjel. Zaměstnali mě ve Walterovce. Našel jsem si podnájem na Žižkově u jedné staré paní“. Nechtělo se mi vůbec spát, byla jsem zvědavá na dědovo vyprávění. Zeptala jsem se ho, jestli měl v Praze kamarády. Děda se usmál a odpověděl mi : „To víš že měl, jako je máš ty“. A pak pokračoval : „Já byl kluk z vesnice a Praha pro mě byla něco jako je teď pro tebe třeba Londýn. Znal jsem jen cestu do fabriky a na Žižkov a bál jsem se dokonce i sednout do tramvaje.

Domů jsem jezdil jednou za měsíc, protože se dělalo i v sobotu. Tak jsem pokaždé zůstal v práci přesčas, abych si nadělal volno, až pojedu domů. Doma jsem nafasoval chleba a další jídlo, protože v Praze se toho moc nedalo koupit. I to jsem musel skrývat, protože na nádraží čekaly kontroly, jídlo se z venkova nesmělo vozit. Jednou jsme se domluvili s klukama

z fabriky, že v sobotu po práci zajdeme na pivo. Tenkrát se v každé hospodě hrálo na harmoniku a na housle a chodila tam různá děvčata“. Taťka se začal smát a děda povídá:

„ No to znáš, určitě jsi viděl film o Fešáku Hubertovi. Takhle přesně to tenkrát v Praze vypadalo.

Tam jsem se seznámil s Leem Svobodou, co mi dal ten budík“. Vykulila jsem oči a zeptala jsem se, jestli je to ten budík co stojí v obýváku na kredenci. Děda mi odpověděl: „ Jo, to je on“. Všimla jsem si, že děda posmutněl. „ Leo byl žid.“ Nevěděla jsem co to znamená, myslela jsem že to je nějaká nadávka a začala jsem se smát. Přestala jsem okamžitě, jak jsem si všimla, že kromě mě se nikdo nesměje. Děda pokračoval, aniž by mě nějak okřikl: „On byl žid ale skrýval to. Ty nevíš co to je. Tak já ti to vysvětlím. Když byl někdo označen jako žid, musel nosit na kabátě takovou žlutou hvězdu. Kdo ji neměl, dostal od Němců trest. Třeba ho i zabili. Taková byla válka. Ale on na to kašlal. Židé nesměli chodit do hospod, ale on si klidně tu hvězdu odpáral a chodil mezi lidi. Byl potápka.“ Nevěděla jsem co to znamená, tak jsem se zeptala co je to. Děda se usmál a povídá: „ To byli v Praze kluci, říkalo se jim buď potápky, nebo páskové. Nosili široké kalhoty a klobouky, poslouchali swing, i když to bylo zakázané. Leo k nim patřil. Skamarádili jsme se a on mi začal hodně pomáhat. Představ si, že jsme jednou šli po Václaváku proti nám šla parta Hitlerjugend.“ Najednou se děda zarazil a povídá: „ Ty nevíš co byli Hitlerjugend, vid? To byli mladí kluci, kteří nosili německou uniformu a hráli si na vojáky. A taková parta šla proti nám, pískali na píšťalky, bubnovali na bubínky. Leo neměl na sobě židovskou hvězdu. Já dostal strach, protože ten jejich vedoucí ho mohl klidně udat na gestapo. Najednou koukám, jak si Leo posunul klobouk do čela, zvedl ruku a pozdravil je nacistickým pozdravem. Celá skupina se zastavila a pozdravila ho, jako by to byl dokonalý Němec“.

Děda se začal s taťkou smát a děda povídá: „ Takovýhle kousky on dělal pořád a měl z toho velkou legraci. Pořád mi říkal, že ho jednou stejně pošlou do transportu. Tenkrát všechny židy posílali někam do Polska ale nikdo nevěděl co se tam s nimi dál bude dít. Většinou si mysleli, že tam normálně žijí a pracují. Ale Leo asi věděl svý. Jeho rodiče a sestra už odjeli do Terezína a Leo nějakým zázrakem zůstával pořád v Praze. Jednou mi řekl, že mu psala jeho sestra a na konci dopisu napsala větu, že se tam mají stejně, jako Alex. Řekl jsem mu, že to tam je tedy určitě dobrý. Leo se na mě smutně podíval a povídá mi : „ Karle, Alex byl náš pes.“ Zamrazilo mě a raději už jsem mlčel“.

Taťka se dědy zeptal na to, z čeho byl Leo živ. Děda se zase napil z hrnku a řekl, že neví a vyprávěl dál. „ Leova rodina měla spoustu známých mezi herci, co jsem znal z biografu. Znal osobně Vlastu Buriana a Adinu Mandlovou. On nikdy nemluvil o tom, co před válkou dělal, jen si občas zastesknul, že v jeho posteli ve vile v Černošicích se rozvaluje nějaký esesák. A Černošice bylo moc nóbl místo na bydlení.

Jednou jsem neměl šatenku. To byly lístky na ošacení. Potřeboval jsem nutně nový oblek, protože u nás doma bylo posvícení a já chtěl jít k muzice. Řekl jsem o tom Leovi a on mi řekl,

ať se nebojím, že oblek budu mít. Zeptal jsem se jak to chce udělat, když nemám lístky na šaty, ale on mi jen řekl : „ Koukej o to se nestarej až bude po válce tak k tobě na posvícení přijedu já“. Vzal mě do módního salónu a já měl perfektní šaty.

Když zabili tu bestii Heydricha tak to bylo v Praze zlé. Začaly prohlídky a Leo se někam ztratil. Za nějaký čas se u mě objevil, smutně se usmál a ukázal mi příkaz jít do transportu. Dělal si legraci z toho, že bude určitě cestovat první třídou. Pamatuju se na to, jak jsme šli naposledy spolu flámovat. Leo opět sundal z kabátu svoji hvězdu a jeli jsme tramvají na Barrandovské terasy. Leo měl plnou peněženku peněz a řekl mi, že je chce všechny utratit, protože tam kam pojede, nebude peníze potřebovat.

Představte si, že si klidně sedl za stůl, objednal to nejlepší jídlo a pití a všechny peníze tam utratil. Když zaplatil útratu tak zbytek peněz dal holce, která nás obsluhovala. Ráno se Leo se mnou přišel rozloučit. Dal mi na památku svojí břitvu a tenhle budík. Říkal jsem mu, že až se vrátí tak ho u mě najde. Odpověděl mi : „Karle, já už se odtamtud nikdy nevrátím“. A já ho už nikdy neviděl“.

Když děda dovyprávěl, brečela jsem. Taťka se dědy zeptal, jestli po válce nezkoušel vypátrat Leův další osud. Děda dlouho mlčel a pak nám řekl, že se po válce dozvěděl o tom, že Leo na konci války zemřel v Terezínském ghettu při tyfové epidemii. Jak jsem se později dozvěděla, děda neunikl totálnímu nasazení v Německu. Ale to už je jiný příběh.

Leo Svoboda se stal obětí zločinecké ideologie tak jako miliony dalších. Budík dodnes netiká. Než dědeček v roce 2009 zemřel, daroval jej mému taťkovi. Dodnes nenašel otec odvahu natáhnout jej. Zůstává tak tichým památníkem jednoho lidského osudu, jedné generace lidí, které zničila lidská nenávist postavená na nepochopitelných a zřudných ideálech norimberských zákonů. Pokaždé když se na ten budík podívám, vnímám jej jako můj soukromý památník holocaustu, doby, kdy se skácelo lidství. Je mým přáním, aby tento příběh byl varováním a výstrahou. Nedopusťme nikdy opakování hrůzy holocaustu!